

Boeken aangeboden voor recensie

- CUYPERS, J., o.l.v. VAN OUTRIVE, L. en VAN LANGENDONCK, J., *Sluikwerk — Een onderzoek naar structurele en beleidsmatig bevorderende factoren in België*, Leuven, F.K.F.O.-project 2.0044.82, 1986, 274 p.
- DELEECK, H. e.a., *Koninklijke Commissie Sociale Zekerheid*, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, *Reeks Sociaal Recht*, nr. 29, 1986, XIV en 297 p.
- DE ROOS, Th. A., *Strafbaarstelling van economische delicten*, Arnhem, Gouda Quint, 1987, XI en 263 p.
- DE WITTE, L. en VANDEN BOSSCHE, L., *Vermits het recht niet tot liefde kan dwingen... Naar een schuldloze echtscheiding*, Brussel, SEVI, 1986, 209 p.
- FIJNAUT, C., *Verleden, heden en toekomst van de geïntegreerde strafrechtswetenschap*, Arnhem, Gouda Quint, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1986, 99 p.
- GOUDSMIT, W., *Over hedendaagse problemen van de psychiatrie*, Arnhem, Gouda Quint, 1986, 18 p.
- Koning Boudewijnstichting, *Armoede en bestaanszekerheid, Het armoededeбат: benaderingen, begrippen, metingen (deel 1) en Hulpverlening en bestaansminimum*, 1987, 87 en 103 p.
- *Mélanges offerts à Raymond Vander Elst*, Bruxelles, Ed. Nemesis, 1986, 949 p.
- ROSENTHAL, U. e.a., *Politie-management. Een politiek bestuurlijke visie*, Arnhem, Gouda Quint, 1987, 151 p.
- TANGHE, F., *Sociale grondrechten tussen armoede en mensenrechten, deel 1: Van de Middeleeuwen tot de Franse Revolutie, deel 2: Recht op leven, recht op arbeid (1789-1850)*, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1986, XV en 406 p.
- VAN BOSBEKE, A. en WILLEMS, J., *Kirschen en Co, Het blauwe netwerk*, Berchem, Epo, 1987, 147 p.
- VAN BUUREN, E.T. e.a., *Sexueel geweld en anticipatiestrategieën*, 's-Gravenhage, Staatsuitgeverij, s.d., 92 p.
- VANDE LANOTTE, J., *Participatie, rechtsbescherming en openbaarheid van bestuur: het petitierecht ont(k)leed?, Tegenspraak Cahiers, 2*, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1986, IX en 181 p.
- VANDENBOSSCHE, D. e.a., *Abortus Provocatus*, Gent, Omega Editions, 1987, 458 p.
- VAN DE RIJCK, J. en BALLON, G.L., *Rechtspleging, wat is dat eigenlijk?*, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1987, XII en 150 p.
- VAN HECKE, G., met medewerking van LENAERTS, K., *Internationaal Privaatrecht, A.P.R.*, Gent, Story-Scientia, 1986, XXI en 426 p.

Vincineau, M., *La débauche en droit et le droit à la débauche*, Brussel, ed. de l'Université de Bruxelles, 1985, 406 p.

De stelling

Het boek van Michel Vincineau is in feite één lang pleidooi voor een correcte interpretatie van de begrippen *ontucht* en *prostitutie* in de artikelen 379 tot 380 *quater* van het Strafwetboek. Het doel van de studie bestaat niet zozeer in het analyseren van de betrokken strafbepalingen, dan wel in het kritisch onderzoeken van de interpretatieregels die door de rechtspraak gehanteerd worden.

Net zoals het begrip *openbare zeden* werden de begrippen *ontucht* en *prostitutie* niet in de wet gedefinieerd. Hier werd dus een belangrijke interpretatieve taak weggelegd voor de rechter. De rechter inspireerde zich enerzijds op de in-

terpretatie die in Frankrijk aan deze begrippen gegeven werd, anderzijds verwees hij vaak naar de betekenis van deze begrippen in het normale spraakgebruik. Op beide interpretatiemethoden levert de auteur kritiek. De verwijzing naar de Franse doctrine is in dit concreet geval niet gerechtvaardigd, vermits de Belgische en Franse wetgevingen op dit punt in verschillende richtingen evolueerden. Een beroep op de gebruikelijke betekenis kan evenmin tot aanvaardbare resultaten leiden, aangezien aan de begrippen *ontucht* en *prostitutie* in het normale spraakgebruik zeer uiteenlopende betekenissen worden toebedeeld. Dit laatste wordt door de auteur overigens geïllustreerd aan de hand van een enquête waarbij een 1000-tal personen uit Brussel en Wallonië werden ondervraagd over de betekenis van het begrip *ontucht*.

De voornaamste kritiek van de auteur slaat op het feit dat deze begrippen aldus ingevuld worden met de eigen morele opvattingen van de rechter, wat leidt tot rechtsonzekerheid en willekeur. In plaats van zich te concentreren op de juridische betekenis van deze woorden, spreken rechters waardeoordelen uit over het seksueel gedrag van toestemmende volwassenen.

Het gevolg hiervan is dat de bepalingen uit het Strafwetboek i.v.m. *ontucht* en *prostitutie* worden toegepast op situaties waarvoor ze oorspronkelijk niet bedoeld waren. Ze worden gebruikt – en dus ook misbruikt – om allerlei ‘moreel verwerpelijke’ gedragingen in onder te brengen. De auteur haalt in zijn werk talrijke voorbeelden aan van uitspraken waar de rechter zijn (interpretatie)bevoegdheden te buiten ging: zo werden als ‘ontucht’ beschouwd: het samenwonen van minderjarigen, de verleiding door homoseksuelen, het plaatsen van advertenties voor partnerruil, e.d.m. Het recht mag geen dekmantel vormen voor een bepaalde door de rechter verdedigde moraal. Er bestaan andere kwalificaties die kunnen toegepast worden op deze gedragingen wanneer ze werkelijk de openbare orde verstoren of anderen schade toebrengen, o.m. openbare zedenschennis, aanranding van de eerbaarheid en zelfs de Wet op de Jeugdbescherming (voor zover het gaat om minderjarigen).

De auteur gaat nog verder. Hij hekelt niet alleen de al te extensieve interpretatie die door de jurisprudentie aan het begrip *ontucht* gegeven werd, hij stelt bovendien dat deze rechtspraak een schending inhoudt van één van de meest fundamentele mensenrechten, meer bepaald het recht op eerbiediging van het privé-leven, gegarandeerd door art. 8 E.V.R.M. De strafbaarstelling van bepaalde seksuele handelingen tussen toestemmende volwassenen in privé, maakt op zichzelf een inbreuk uit op het recht op privacy en op de seksuele autonomie van de mens. De inmenging door de overheid in het privé-leven van de burger kan slechts gelegitimeerd worden wanneer de openbare orde in het gedrang komt of de rechten van derden aangetast worden. De vrijheid van het individu wordt inderdaad beperkt door de vrijheid en het respect voor de menselijke waardigheid van de ander. In deze optiek krijgt het begrip *ontucht* dan ook een heel andere, veel beperktere, betekenis: het omvat elke handeling of elk gedrag dat een ander ertoe dwingt een seksuele daad te stellen waartoe hij niet zelf autonoom zou beslissen hebben.

Om zijn stelling kracht bij te zetten doet de auteur voornamelijk beroep op historische argumenten. Hij plaatst de jurisprudentiële interpretatie van de strafbepalingen inzake ontucht en prostitutie tegenover de oorspronkelijke bedoeling van de wetgever. Door het raadplegen van de voorbereidende werken van de opeenvolgende wetwijzigingen tracht hij de oorsprong van deze bepalingen te achterhalen en hieruit de juridische betekenis van het begrip ontucht te destilleren.

De indeling van het werk is dan ook afgestemd op de historische oorsprong van de betrokken artikelen.

In een *eerste deel* worden de artikelen behandeld die in het Strafwetboek werden ingelast als gevolg van de ratificatie door België van de internationale conventies betreffende de bestrijding van de handel in blanke slavinnen, meer bepaald art. 379-380 (opwekken van de ontucht van een minderjarige), art. 380*bis*, 1° (aanwerven met het oog op het plegen van ontucht van prostitutie) en art. 380*ter* (houden van een persoon in een huis van ontucht of prostitutie of dwingen tot het plegen van ontucht of prostitutie).

In een *tweede deel* komen de bepalingen aan bod die in het Strafwetboek werden ingevoerd door de Wet van 21 augustus 1948 tot opheffing van de officiële reglementering van de prostitutie, m.n. art. 380*bis*, 2° (houden van een huis van ontucht of prostitutie), art. 380*bis*, 3° (souteneurschap), art. 380*bis*, 4° (exploitatie van eens anders ontucht of prostitutie) en 380*quater* (aanzetting tot ontucht in openbare plaats of publiciteit met het oog op ontucht).

De oorsprong van de eerste reeks bepalingen is duidelijk: zij werden ingevoerd met het oog op de bestrijding van de *handel* in blanke slavinnen. Wat gevisieerd werd, was dus het *proxenetisme*, m.a.w. het ronselen en recruterende van vrouwen om ze nadien te 'verkopen' aan bepaalde etablissementen, waar deze vrouwen tewerkgesteld werden. Om van proxenetisme te kunnen spreken, dienen in feite 3 voorwaarden vervuld te zijn: de aanwezigheid van een tussenpersoon, een 'koppelaar', die handelt 'teneinde eens anders driften te voldoen' en die een lucratief doel nastreeft.

Aan de hand van talrijke citaten uit de jurisprudentie maakt de auteur duidelijk dat de concrete toepassing van deze strafbepalingen in belangrijke mate afwijkt van de oorspronkelijke bedoeling die eraan ten grondslag ligt.

In het tweede deel gaat de auteur opnieuw op zoek naar het doel dat de wetgever nastreefde toen hij overging tot opheffing van de officiële reglementering van de prostitutie in 1948. De voorbereidende werken laten hierover geen twijfel bestaan: de voornaamste bekommernis van de wetgever was de afschaffing van een onrechtvaardige en nutteloze reglementering, de strijd tegen het proxenetisme en het voorzien in een doeltreffend maatregelenarsenaal dat de reclassering toelaat van die personen die willen ontsnappen uit het milieu. Het fundamenteel principe dat aan de tweede reeks bepalingen ten grondslag ligt (met uitzondering van art. 380*quater*) is het feit dat de strafbaarstelling beperkt wordt tot de *exploitatie* van andermans ontucht of prostitutie. De persoon die zich overlevert aan ontucht of prostitutie is zelf niet strafbaar, tenzij zijn of haar gedrag aanleiding geeft tot verstoring van de openbare orde (art. 380*quater*).

Opnieuw hekelt de auteur de wijze waarop het toepassingsbeid van deze bepalingen systematisch door de rechtspraak werd uitgebreid waardoor de intenties van de wetgever grotendeels genegeerd werden.

Conclusie

De auteur toont aan dat de begrippen *ontucht* en *prostitutie* oorspronkelijk door elkaar gebruikt werden en dus synoniemen waren. Wat strafbaar gesteld werd, was de handel, het proxenetisme, het voordeel halen uit, het exploiteren van andermans ontucht. Het commercieel oogmerk, het reduceren van mensen tot koopwaar stond centraal.

Dat beide begrippen als synoniem gebruikt worden, blijkt ook uit het feit dat in de recentere internationale conventies het woord *ontucht* systematisch door het woord *prostitutie* vervangen wordt, met als enige bedoeling het moderniseren en uniformiseren van het taalgebruik.

De jurisprudentiële interpretatie van het begrip *ontucht* staat in schril contrast met de oorspronkelijke juridische betekenis ervan. Elke vorm van seksueel gedrag dat de rechter niet zint, wordt als ontucht gekwalificeerd. Daarbij komt dat de wet zeer selectief wordt toegepast — afhankelijk van de morele appreciatie door de gerechtelijke autoriteiten — wat onvermijdelijk leidt tot willekeur. In een democratische rechtsstaat, gestoeld op pluralisme en tolerantie, dienen recht en moraal strikt gescheiden gehouden te worden.

G. Smaers
assistent U.I.A.

Eser, H. en Huber, B., (Ed.) Strafrechtsentwicklung in Europa, Landesberichte 1982/1984 über Gesetzgebung, Rechtsprechung und Literatur, Freiburg, Max Planck Institut für ausländisches und internationales Strafrecht, 1985, 917 p., 28 DM)

Dit werk, geschreven door medewerkers van de Forschungsgruppe Strafrecht van het Max Planck Institut für ausländisches und internationales Strafrecht te Freiburg, biedt een overzicht van de ontwikkelingen in het strafrecht gedurende de periode 1982-1984. Volgens het woord vooraf van Prof. A. Eser wil men hiermee verschillende doelgroepen informeren. In de eerste plaats richt het boek zich tot de wetgever, die zich bij een voorgenomen wetswijziging door de rechtsvergelijking zou kunnen laten inspireren; daarnaast ook tot de rechtspractici, magistraat of advocaat, die in het boek een vlugge toegang tot het vreemd recht zouden kunnen vinden en tenslotte zou dit werk ook de wetenschappelijk geïnteresseerden op de hoogte kunnen stellen van ontwikkelingen in het buitenlandse strafrecht.

Het werk bestaat uit zestien 'Landesberichte', die alle volgens eenzelfde schema ingedeeld zijn. Eerst wordt telkens de wetgeving besproken voor zover er zich in het besproken land in de betreffende periode bijzondere wijzigingen hebben voorgedaan. Dit wordt dan ook weer onderverdeeld, o.m. in wijzigingen